

ΜΕ ΤΟ ΣΠΑΘΙ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΝΝΑ

Ο ΡΗΓΑΣ ΠΑΛΑΜΗΔΗΣ

Ο υιός του άπεκεφαλίσθεντος Μωραγιάννη, Γραμματικῆς τοῦ Ἀγῶνος καὶ πολεμιστῆς. Ἐνα ἐπεισόδιόν του με τὸν Θεόδ. Κολοκοτρώνη. Ο Ρήγας Παλαμῆδης στὸ Βαλτέτσι. Στὴν ἄλωσιν τῆς Τριπολιτσᾶς. Ο πολιτικὸς τῆς Ὀθωνικῆς ἐποχῆς. Ο Ρήγας Παλαμῆδης καὶ ἡ Τευρικοπεύλα γυναικία του. Ὑπερβυρῶν τῶν Ἐσωτερικῶν. Τὸ παρατσούκλι του καὶ ὁ Χατζηχρήστος. Στὴν ψάξα, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

ΡΟΜΟΣ καὶ ἀπόγονοίς... Ὁ Δραμιῆς με τὰ φουάτα του εἶχε κατεβῆ στὸ Μοσχά καὶ ἐφοῦζε. Ὁ κόμοσις εἶχε φορεθῆ, μὰ βρόθηκε ἀμέσως ὀρθῶς ὁ Θεόδ. Κολοκοτρώνης γὰρ νὰ ἐγκαρδιώσῃ τὸν κόμοσι καὶ νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ λάζκο τοῦ Ὀθωναίου Στρατοῦ, Στρατολογιστῆς λοιπὸν γυφῶ ἀπὸ τὴν Τριπολιτσά, ὁ Κολοκοτρώνης μετὰ τὴν πειθῶ, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν βία. Γιὰ τοὺς δειλοὺς, ἢ τοὺς τρυφεροπροσηνιμένους, εἶχε διατάξῃ τὴν τρυφερὴν τὴν προσταγὴν: «Φοβῆ καὶ τσεκούρη!».

Κι' ἔτσι, καθάλλα στὸ ἄτι του, μετὰ τὴν περιεργαλίαν του καὶ τ' ἀρνάτ' του, ὁ Γέροσις τοῦ Μοσχά, ἔφευγε τὸ στρατόμαχον πρὸς τὰ Δαρδανεία, νὰ σταθῆ ἐκεῖ καὶ νὰ πεσοκόμῃ τὸ Δραμιῆ...

ζὸ τ' ἀσέβει...

Περσόντας ἀπὸ τὰ χωριά, μάζεψε τοὺς χωριάτες, τοὺς κλοῖσις μετὰ θεμιὰ λόγια, συνέταξε ὅσοις μποροῦσε μαζί, καὶ περσόνοντας τὸ στρατόμαχον του, προχωροῦσε. Τὰ παλιζάρια του ἐπύρνανε μετὰ τὴν ἀπόκλισιν ἢ νὰ γυρῶσιν νικητῆς ἢ νὰ πεθῶσιν, ἐπύρνανε φαιδρῶ καὶ καθῶς γράφει ὁ Σαρλιῆδης στ' «Ἀπομνημονεῖατά του»—ἐπορευόντο τραγοῦδοντες κατὰ στοίχους τὸ τραγοῦδον τοῦ Διᾶνου: *Τοῖα πουλάκια καθήρται στὸν Διᾶνον τὸ ταυροῦδι...*— Τὸ τραγοῦδι ἦταν νεοβυρλιτὸ καὶ τὸ τραγοῦδοσε συγκινημένη ἄλῃ ἡ Ἑλλάς.

Ἐξαίνα, στὸ δρόμον, ὁ Κολοκοτρώνης συναντήθηκε μετὰ ἕναν Τριπολιτσιώτη ἀρχηγό, τὸ Ρήγα Παλαμῆδη, ἄνευ ἀνθρώπου, ἀπὸ ἀρχοντικὸ ἔξω, ποῦ ἦταν πρὸ πλὴν τῆς πολιτικῆς, παρὰ τὸν ἐρμῆμαχον. Ἡ Πελοποννησιακὴ Γερουσία τὸν εἶχε στείλει μετὰ λίγα στρατὰ νὰ φυλάξῃ τὰ στενά τοῦ Ἰσθμοῦ, ἀλλὰ μόλις οἱ στρατιῶτες του εἶδαν νὰ μοιρολογῶν ἀπὸ μακριὰ τὸ Τούρικο ποσέρι, σκόπευσαν. Κι' ὁ Ρήγας Παλαμῆδης γυρῆσε τώρα μετὰ λιγοττοῦς στὴν Τριπολιτσά. Τὸ συναντήματ' οὗτος γίνετο στὸ δρόμον, στὸ Παρθένον. Ὁ Κολοκοτρώνης ἄμα τὸν εἶδε, ἀγρίεψε:

— Ἐργυρὸς ἀπὸ τὸ φόβον σου! τοῦ εἶπε. Δὲν ἐστῆθῃκες νὰ ἰδῆς τὸν ἐχθρό. Περσῶς ἀπὸ τὰ χωριά καὶ λές πὸς καθήρται, πὸς ἐφοῦται κατατάνομας δι' ἡ Τουρκιά!... Τί νὰ σοῦ κάνω, δὲν ἔχω μὴ μπιτίλια λάδι νὰ σοῦ δώσω. Σπρε, καὶ μὴ λές πὸς σκόρπισε τ' ἀσέβει σου, ἀφοῦ δὲν ἐστῆθῃς νὰ πολεμήσῃς!...

Μετὰ τὴν μπιτίλια τὸ λάδι, ὁ Κολοκοτρώνης ἦθελε νὰ θυμῆσιν στὸν Παλαμῆδη τὴν κομπλαρία τους, ποῦ τὸν ἐμπόδιζε νὰ τὸν χτυπήσῃ ἐκεῖ, κατακτεθῆς τοῦ δρόμου. Ὁ πατέρας τοῦ Ρήγα εἶχε βαπτίσει τὸ Θεόδ. Κολοκοτρώνη, καὶ ὁ Γέροσις τοῦ Μοσχά ἦταν, σὺν νὰ λέμε, πνευματικὸς ἀδελφὸς τοῦ Ρήγα.

Ὁ νοινός του, ποῦ τόσο ἐπίκαιρα τὸν ἐθυμῆθηκε ὁ Κολοκοτρώνης, ἰσθῆζε μεγάλας ἀρχοντας στὸ Μοσχά, πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως. Ὑπῆρξε μάλιστα ἕναν καιρὸ καὶ Μπραγιάνης, δηλ. ἀντιπροσωπεύων τοῦ Σουλτάνου σ' ὄνο τὸ Μοσχά, βρῆκε ὅμως τραγικὸ τέλος: Ὁ Σουλτάνος τὸν ἱσοψιάστηκε, ἔστειλε δῆμον μετὰ φερμῆναι καὶ τοῦ πήρε τὸ κεφάλι.

***

Ἦταν μόλις δύο χρονῶν ὁ Ρήγας Παλαμῆδης, ὅταν ἔφασε τὸν πατέρα του, τόσο τραγικά. Καί, γὰρ ἐπιμερὸς τῆς σφοδρῆς του, οἱ Τούρκοι τὸν ἐθῆμασαν τὴν περιουσίαν... Ὄχι, ὅχι, ἢ μητέρα του—νέα ἀκόμα καὶ ὄμορφη γυναίκα—ἐξανταναρτήθηκε. Ὁ πατριὸς ἀγάπησε τὸ μικρὸ ὄρφανό, καὶ ἔτσι ὁ Ρήγας βρῆκε προστασίαν, ἐμῆς γράμματι, καὶ νεοτάτος ἀκόμα, διορίστηκε γραμματικῆς τοῦ Δραγογιάννου τῆς Πελοποννησίου καὶ συμβούλους τῶν προκρίτων, ὅταν ἐσυνεδρίαζον στὴν Τριπολιτσά.

Ὁ προκρίτων μάλιστα, στὰ 1818, στείλανε τὸ Ρήγα Παλαμῆδη

στὴν Κωνσταντῆ ν' ἀντιπροσωπεύσῃ μερικῆς ἐπαρχίης. Ὁ Παλαμῆδης ἔφυγε ἀπὸ κεῖ, λίγες μέρες μετὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς Ἐπαναστάσεως στὴ Μολδοβλαχία, καὶ γυρῶσιντας στὴν Ἑλλάδα, ἔφευγε γράμματι τοῦ Πατριάρχη στὰ μέλη τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας.

Ὁ Ρήγας Παλαμῆδης ἦταν ἐνθουσιασμένος μετὰ τὸν Ἐθνικὸν Ἀγῶνα—ἄν καὶ εἶχε περισσότερο ψυχὴ λογιῶν, παρὰ πολεμιστῆ. Ἐν τούτοις, ἔλαβε μέρος στὴν περιφημὴ μάχην τοῦ Βαλτετσίου, στὴν Ἄλωσιν τῆς Τριπολιτσᾶς καὶ γενικά οὐδὲν ὅλη τὴν Ἐπαναστάσιν. Ἀπὸς ἦταν ὁ πολυγράφωτος Γραμματικῆς τῆς Πηλοποννησιακῆς Γερουσίας, ἀγωνιζόμενος μετὰ τὸ πένα καὶ μετὰ τὸ πάλμα, ὅπως ἔλεγαν τότε γὰρ τοὺς μορφωμένους ἀγωνιστάς, τοὺς ὁποίους δὲν ἔβλεπον μετὰ καλὸ μάτι οἱ ἀγράφωτοι καπιταναῖοι.

***

Ὁς πολιτικὸς ὁ Ρήγας Παλαμῆδης ἔλαβε μέρος στὶς Ἐθνικῆς συνέλευσεις Ἀστρουῶν καὶ Ἐπιδάφου, Ἐρμιονῶν καὶ Ἀργους. Ἐπὶ Κυβερνήτων ἰσθῆζε γερουσιαστής. Ἐπὶ Ὀθωνος διορίστηκε Νομάρχης, καὶ ἀργότερα Σύμβουλος τῆς Ἐπαρχιακῆς. Τότε—μαζὶ μετὰ ἄλλους συναδέλφους του—παρεκρίετο τὸ πέντημα τῆς 3ης Σεπτεμβρίου 1848, ποῦ ἀνάγκασε τὸν Ὀθωνα νὰ παραχωρήσῃ Συνταγματικὸν Πολιτεῖμα. Καὶ ὅταν ἐσχηματίστηκε τότε συνταγματικὴ Κυβέρνησις, ἀπὸ τὸν Ἀνδρ. Μεταξά, ὁ Ρήγας Παλαμῆδης ἀνακηρύχθηκε ἀνασπρόβλητος Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ ἔλαβε ἐνεργὸ μέρος στὴν ἐστῆσιν τοῦ Σεπτεμβριανοῦ πολιτεῖματος. Ὁ Ἀλέξ. Σούτσος, στὸ φυλλάδιόν του «Ἡ μεταβολὴ τῆς Τρίτης Σεπτεμβρίου» γράφει τὸ ἑξῆς σχετικὸ ἐπιστοδίου:

«.....Ὅτε τὴν νύκτα τῆς 3ης Σεπτεμβρίου ὁ συνταγματάρχης Μακρυγιάννης ἐπαρουσίασε τὸν ὀνοματικὸν αὐτοῦ κατάλογον ἐκ μέρους τοῦ Στρατοῦ καὶ τοῦ Λαοῦ, εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, ὁ μὲν κύριος Ἀναστάσιος Δόντος παρετήρησεν ἕτι ἡ ἐκλογὴ τῶν ὕπουργων εἶνε δικαίωμα τοῦ Βασιλέως, οἱ δὲ κύριοι Ἀναγνώστης Μοναρχίδης καὶ Γεώργιος Αἰνιάν, συγκρατικώτεροι φανέντες, ἠρώτησαν ἂν τὸ Συμβούλιον ἤδυνάτο ν' ἀποβάλῃ τινὰ τῶν προαριθμῶν ὀνοματίων. Ἄλλ' ὁ κύριος Ρήγας Παλαμῆδης, τὸν ὅποιον ἰδρῶτες πατριωτισμοῦ περιέλουον, κρυπτόμενος ὀπισθεν τῆς ἀρειανίου χλαῖνης τοῦ Μακρυγιάννη, ἐμφανισθεὶς ἐρητόρῆσεν ὑπὲρ τῆς ἀκραιψίτητος τοῦ Ὑπουργείου, ὡς ὁ Κικέρων ὑπὲρ τοῦ οἴκου του... Τότε ὁ κ. Παναγιώτης Σούτσος παρέστησεν ὅτι τοῦ κατεπέργον τῶν περιστάσεων δὲν ἐπέτρεπε καμμίαν ἀντιθέσιν καὶ τὸ Συμβούλιον ἐχρῶσθε νὰ συστήσῃ ἀμέσως εἰς τὸν Βασιλέα τοὺς προβαλλομένους ὕπουργους. Ὁ κατάλογος ἐστηρίχθη καὶ ὁ Ρήγας ὑποῦργευσεν. Ἀλλὰ εἰ ἀπεκαλύφθη μετ' ἄλλοι: Ραδιοῦχοι τινες ἀντικαταστήσαντες λαθροῖς μερικὰ τῶν γνησίων ὀνομάτων μετὰ ἄλλα παρὰ τὰ ὑπὸ τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ λαοῦ ἡρηθέντα, εἶχον ἐξαπατήσῃ τὸν

Καβάλλα στ' ἄτι του ὁ Γέροσις τοῦ Μοσχά... (Εἰκόμ ξένου περιηγητοῦ)

κ. Μακρυγιάννη!».

***

Ὁ Ρήγας Παλαμῆδης, μετὰ τὴν Ἄλωσιν τῆς Τριπολιτσᾶς, εἶχε γυρῶσιν μὴ ὄμορφη Τουρκοπούλα, τὴν ἀγάπησε πολλὰ καὶ τὴν ἐστεφανώθηκε, ἀφοῦ πρῶτα τὴν ἐβάφτισε χριστιανῆ. Ἀπὸ τὴν γυναίκα του—ποῦ ἦταν ἀπὸ πλοῖσινα Ὀθωναῖα ὀικονομῆ—ὁ Παλαμῆδης ἔπλεξε προικὰ χτήματα, ὀλόκληρα τοφάκια. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ὁ Παλαμῆδης θέλησε νὰ νομιμοποιήσῃ τὴν κυριότητά του στὰ χτήματα αὐτά, καθὼς καὶ στὰ πατρικά του, ἀλλὰ τὴ περισσότερα τοῦ τὰ εἶχαν καταπατήσῃ, καὶ ἀναγκάστηκε ν' ἀνοίξῃ δίκες, ποῦ δὲν τελειώσαν ποτέ. Τὸ πειρογὸ δὲ εἶνε ὅτι καὶ στὴν περίστασιν αὐτὴ ἀλήθευε ἡ παροιμία: «Φωνάζει ὁ κλέφτης γὰρ νὰ φύγῃ ὁ νοικοκύρης». Οἱ κτηματογράφου ἐφόρῶσαν ὅτι ὁ Παλαμῆδης ἦθελε νὰ γυρῆ ὅλη τὴν ἡπειρὸν Ἑλλάδα, καὶ τὸ ἔβγαλόν τὸ παρατσούκλι «Φ α τ α ο ὄ υ λ α ρ». Τοῦ τὸ ἔλεγαν ἀκόμα καὶ κείνοι ποῦ δὲν εἶχαν καμμίαν κτηματικὴν διαφορά μαζὶ του, καὶ ἔτσι σιγά-σιγά ἔφτασε καὶ μέσα στὸ... Παλάτι.

Καὶ νὰ πὸς: Ὁ Παλαμῆδης, ὅταν ἦταν ἰσογυρῶς τῶν Ἐσωτερικῶν, βρόθηκε

Η ΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΕΣ ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

- ΕΙΔ' ο σκύλος τή γενιά του κ' αναγάλλιασ' ή καρδιά του.
- Ηήρες τραπέζι κάθισε, ηήρες ξυλίες τραβήσεν.
- Ηήρα γιά νά ξανασάνα κ' έφερκα μαλιλιά νά ιφάνα.
- Άντρα, μοιθην ή αξιάδες, φέρ' τ'ά γένια σου νά γρέσο.
- Όταν σκοντάρη τ' άλογο, όλοι τού λένε τσίφα.
- Όταν έξης ακαμάτη, τί τόν θέλεις τόν προσφήτη;
- Μωρέ γεία στό παλληγκάρι ποδ ηρθάει τó μονιτάρι.
- Φάει, δέν φάει ó λίκος, απ' όλους κυνηγιέται.
- Άν πεθάνω από σνάχι, ή πανούκλα μωντζες νάχι.
- Γαϊδάρορ κώθον έλεγαν κ' αυτός τ' αυτιά του τούθλονε.
- "Όσο πιν' ή συμπεθέρα, τόσο καλοκουβεντιάσει.
- Νά συνομωταμετριέται και νά πεινά ή κοιλιά του.
- Δέν σου τρέχει, καθυλλάρη, τί σκοτώνεις τ' άλογο σου;
- Άλάτι πάει στην άλικη και ξύλα πάει, στό λόγγο.
- Δέσποτα, παπά, προσβύτα, έπαρε και πάι ζήτα.
- Άλλοιά απ' τόν άντρεωσιμόν σάν τόν πίσσονν δνύ σπασμένον.
- Κάλλιο νά σέ ζηλεύονε παρά νά σέ λιπούνται.
- Δες τή μάνα και πάρε τή κόρη.
- Τί σου λείπει, καρδιάρη; Σκόφια με μαργαριτάρι.
- Χόρευε, ξερη καρδιά, όσο νάθονν τά φαγά.
- Τ' άψο τó ζυδι χαλάει τó βαρέλι.
- Τό ποτάμι δέν κατεβάσει πάντα κούτσουρα.
- Φάγε κόττα τó Γενάρη, κόκορα τόν Άλωνάρη.
- Θέλει κ' ó μυζάρης νά γελάση τó σαλιάρη.
- Όταν θέλσης νά χορέψη κ' ó φτωχός, κάρπια ή κόρπια.
- Ξέρει ή μάνα μ' νά ζημιώση, αλλά δέν έχει άλεθρο.
- Πισώ τó γαβό και βγάλονν τά μάτια.
- Γιά τó γαμπρό κ' ó κόκορας και γιά τó γυό ούτ' ή κόττα.
- Μόλις άγγίξης 'Όρθο, τó μάτι του φρονιάζει.
- Βάνει τó λίκνο πιστικό, τήν άλεπού δραγάτη.
- Γιντζια σπiti καίγεται και βιό δέν λογαριάζεις;
- Ήμεϊς γελοινε δώδεκα κ' έμαϊς τριαντάση.
- Κάλλιο άφέντης ένός άσπρον παρά χίλον άσπρον δούλος.
- Όντε απ' τόν Πόσκο προκοπή ούτε απ' τó Ρίζο ούζα.
- Μπρός στό σγαλιό ποτάμι σήκωσε ψηλά τά ρούχα.

ΜΙΚΡΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ
ΤΟ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Έκεινή τή βραδιά γύρισα στό σπίτι κάτωσ άργά. 'Ο πατέρας μου όμως άντι νά με μαλώση, άπως περίμενα, με υποδέχτηκε στη σκάλα τριφερά.

— Πώς άργησες έτσι, παιδί μου; με ρώτησε.
— Ήμιον με κάτι συμμαθής μου, τού άπάντησα, και...
— Καλά. Πάμε νά φάμε τώρα...
Στήν αρχή υπέθεσα πώς όχλαμε ξένους στό τραπέζι, γιατί μόνο σέ τέτοιες περιστάσεις με συγχωρούσε ó πατέρας μου. Άλλά όταν μπήκα στην τραπέζια, είδα μονάχα τρία πιάτα στό τραπέζι.
— Πώς! φώναξα. Δέν θά φάη μαζί μας ή μαμά;
— Όχι, παιδί μου, άποκρίθηκε. Ή μαμά σου έφυγε γιά τήν πόλη... 'Ο άδερφός σου ó Δανιήλ είν' άρρωστος βαρειά...
— Βαρειά;
Κι' έγινε άμεσως κατήζλωμος.
— Δηλαδή, είπε ó πατέρας μου, δέν ξέρω και καλά. Τό πρωί όμως μάς έγραψε πώς είνε στό γραβένι. Κι' επειδή ή δουλειά δέν μου επέτρεπε νά πάω έγώ, έστειλα τή μητέρα σου. Έλα όμως νά φάμε, γιατί είμα πεθαμένος απ' τήν πείνα.

Κάθησα στό τραπέζι, αλλά με τήν καρδιά μου συντριμμένη. 'Ω, τόν αγαπούσα πολύ τó Δανιήλ, κι' ήξερα πώς κ' αυτός τρελλανόταν γιά μένα. Κάθε φορά πού πήγαινα στην πόλη, ó καμένος ó άδερφός μου δέν ήξερε πώς νά με περιτομήσει. Και τότε ήταν άρρωστος, άρρωστος βαρειά μάλιστα, και κινδύνεσε κι' ήταν ίσως νεκρός...

Καθήσαμε όστόσο σ' ό τρεις στό τραπέζι. 'Ο πατέρας προστάθηκε νά φανή άπαθή, αλλά δέν τó κατώφωνε εύκολα. Ή άδερφούλα με ή μικρή έτρωγε μ' όλη τήν άμεμνηστια τής χρυσής ήλικίας της.

Σέ λίγο τó δείπνο μας τελείωσε σιωπηλά. Ή άδερφή μου έτρεξε κοντά στό παγινίδια της. 'Ο πατέρας μου άνοιξε ένα βιβλίο και καμώθηκε πώς έδιάβαζε. Έγώ πήγα κοντά σ' άνοιχτό παραθύρι και στάθηκα μπροστά του σιωπηλός.

Ήταν όραία βραδιά τού Αυγούστου. 'Ο άέρας βαρύς, ή άτμόσφαιρα πικτική. Ή γειτονίσες καθόμιοντες στις έξώπορτες και συζητούσαν γιά τά νέα τής ημέρας.

Καθώς στεκόμουν εκεί, άκουσα τó κουδούνι τής έξώπορτας νά χτυπά και

'Ο πατέρας μου τήν άγκάλιασε δακρυσομένοσ...

κατέβηκα ν' άνοιξώ.
"Ένας άνθρωπος περίμενε όδός τó κατώφλι.
— Ένα τηλεγράφημα! μου είπε.
— Θεέ μου! φώναξα κι' αισθάνηκα μιά τρεμουλιά σ' όλο μου τó σώμα.

— Ποιός ήταν; με ρώτησε ó πατέρας μου, όταν άνέβηκα άπάνω.
— Ένας ζητιάνός! τó είπα.
Τό τηλεγράφημα τó είχα κρύψει στη ζακέτα μου. Δέν ήθελα νά τó ιδή άπομνος. Φοβόμουν πώς θάγερναε κάτι τó τριφερό.
Γιά νά καθηνιάσω μάλιστα και' όλοκληριάν τόν πατέρα μου. Ξαναπήρα τή θέσι μου στό παραθύρι, κινώντας τήν καρδιά μου.
«Πού ξέρεις; έλεγε στον ένανό μου. Μπορεί νά μάς τηλεγραφή ή μητέρα πώς έγινε καλά ó άδερφός μου... Γιατί τότε νά ηγαίνή ó νους μου στό κακό;». Άλλά ή σκέψη αυτή δέν βαστοίσε παρά λίγες στιγμές και βυθίζόμουν πάλι στην άπαισιδοσία μου. Έπι τέλος θέλησα νά μάθω τί συμβαίνει. Είπα πώς ήμιον κοιραμένος, καθηνήχτισα τόν πατέρα μου, φίλησα τήν άδερφούλα μου και άποσύμφηκα στό δωμάτιό μου.
— Όταν ήμينا μόνος μου, έσπασα ανιπόμνος τó φάκελλο και διάβασα αυτές τίς λέξεις:
"Δανιήλ άπέθανε".

Τά πόδια μου κίσεως λύγισαν, τó αίμα μου άνέβηκε στό κεφάλι, ή καρδιά μου σφιχτηκε δυνατά. Πώς νά αναγειώλω τó δυστύχημα στον πατέρα μου; Πώς νά τού είπω πώς τó παιδί του, τó μεγαλύτερο και καλύτερο, κάθρηκε; 'Απόσος δέν μπορούσα νά τού τó κρύψω. Γύρισα στην τραπέζια και στάθηκα στην πόρτα. 'Ο πατέρας μου σήκωσε τó κεφάλι και με είδε. Με τó πρώτο βλέμμα μάνεψε τήν άλγεια και με φωνή πού μου ράγισε τήν καρδιά με τó σαραζαχτικό τόνο της, μου είπε:
— Πέθανε, ξ;

"Έπεσα σ' ένα νηδών κ' άρχισα νά κλάω. Ή μικρή άδερφούλα μου πήγε κοντά στον πατέρα μου τραγουμένη. 'Ο πατέρας μου τήν άγκάλιασε δακρυσομένοσ.
"Αλό τότε πέρασαν πολλά, πάρα πολλά χρόνια. Από παιδί πού ήμιον τότε, έγινε άργότερα άντρας και τώρα είμα γέρος. Κι' όμως άκόμα, όταν λαβαίνω κανένα τηλεγράφημα, με πάνει μιά τρεμουλιά, σάν τήν πρώτη, τήν άληπονήτη εκείνη βραδιά τού θανάτου τού άδερφού μου...
ΑΔΕΦΟΝΕ ΝΤΑΝΤΕ

μιά μέρα άντιμέτωπος με τόν περίφημο ένεινο Κατζιχρόστο, τó Βουζιγομακεδόν, τόν πολέμησε γενναία στην Έλλάη. Έπανάσται και άνομιόστικρε δίκαια στρατηγός. 'Ο Κατζιχρόστος, ήταν άφελής στους τράπους, δέν μιλούσε καλά τά Έλληνικά, άλλ' ó 'Όσον τόν έκτιμώσε πολύ και τόν είχε πάρε έπισπαστή του. Φαίνεται όμως ότι ó Κατζιχρόστος δέν έχονουσε τó νέο ύπονογή της Σπερτεριοήνης καστασώσεσ, γιατί παρονομάστικρε τού Βασιλέα και τού είχε:
— 'Ηρθε κεινο τó Φαταούλια και ζήταει νάμην μέσα.
'Ο 'Όθων εκατάλαβε τί κάτι συμβαίνει και ζάρωσε τά φρονία.
— Ποιός Φαταούλας είνε αυτός, κίριε ύπασπιστά; ρώτησε.
— Δέν έχει στό Ρωμαϊκό άλλο Φαταούλια, άπάντησε άτάραχος ó Κατζιχρόστος, ένα είνε. Έκείνο τού, από τήν Ταρμαπολιτά, (Δηλ. ένεινος πού κατάνεγα από τήν Τουκολιτά).
Αισθηρότερος ó 'Όθων, εκάνταζε με βλέμματα έπιλήξεως τόν ύπασπιστή του, και είχε:
— Δέν ύπάρχει κανείς Ταρμαπολιτάς. Ύπαρχει μόνον ó κίριος Ρήγας Παλαμής, ύπονογής επί τών Έσωτερικών.
— Έγώ έτσι τόν ξέρω, έτελείωσε ó Κατζιχρόστος με φρικώτητα. Φαταούλια τότε λείε όλος ó κόσμος. Και πήγε νά τόν εισάγην.

Γιά τήν άκριβεια μάλιστα, τού είχαν κ' άλλο όνομα, από τó Ρήγας. Τόν έλεγαν Ρ η γ α ν ι ό.
***
Στά 1859 και στό 1862 ó Ρήγας Παλαμής διατέλεσε και πάλι ύπονογής τών Έσωτερικών. Στά 1872 έγινε βουλευτής Μαντινείας. Πέθανε στις 16 'Απριλίου τού ίδιου έτους πάλιατος. 'Ακόμα παιδευόταν με τά Έλληνικά διακατρία! 'Όστόσο, όλοι τόν έλεγαν Φαταούλια. 'Ο γυιός του, Ιωάννης Παλαμής—πού άργότερα διεκρίθη στό διπλωματικό κλάδο—τόν έθαψε με δακενικά χρίματα!.. Ή δικες έσυνεγίστηκαν και στά...έγγονα του!

'Ο Ρήγας Παλαμής ύπηρξε και συγγραφεύς τών έξης έργων: ε'Ο Έλληνικός Άγών» (1852), «Ποία ή εκτέλεσις τών ένθικών άποφασέων» (1856). Και τó σπουδαιότατο ιστορικό: «Πρόχειρος άπάντησις επί τών περι είσοβής τού Δράμαλ ης εις τήν Πελοπόννησον, ιστορομύμων έν τώ Α'. τόμω τών λεγομένων Άπομνημονευμάτων τού Ν. Σπηλιάδου» (1853).